

TRONA RAPORU

Beypazarı Trona yatağı 1979 yılında MTA Genel Müdürlüğü'nün sahada kömür arama çalışmaları sırasında bulunmuştur. Saha 1983 yılında 2840 Sayılı Kanun ve 99 Sayılı KHK uyarınca MTA tarafından Etibank'a devredilmiştir. Etibank Temmuz 1983'te aldığı kararla Beypazarı Trona Yataklarının yabancı sermaye iştiraki ile kurulacak özel statüde bir A.Ş. marifeti ile yürütülmesine karar vermiştir.

Bu maksatla ABD firması olan ve Trona konusunda bölgedeki en büyük üretici konumunda olan FMC firması ile ETİBANK temasa geçmiştir. Mayıs 1984'te Trona projesinin FMC (ABD), IFC (Dünya Bankası yan kuruluşu), Türkiye Şişe Cam Fabrikaları ve ETİBANK Projenin ortak realizasyonu konusunda bir çerçeve anlaşması imzalanmıştır.

ETİBANK 1985 yılında Trona Müessese Müdürlüğü'nü kurmuş ve sahada çalışmalara başlamıştır. FMC (ABD) şirketi 1986 yılında pazaryn ilave ürün sunuşuna imkan vermeyece ini iddia ederek projeden çekilmiştir.

1986-1990 arasında Minmet (İsviçre), Solvay (Belçika), BHP-Utah (Avustralya), Giulini (Fransa) gibi firmalar projeye ilgilendiklerini belirtmişlerse de bir ilerleme sağlanamamıştır. Bu arada tüm aktivitelerin durması nedeniyle 1990 yılında Müessese kapatılmıştır. 1990 yılında ETİBANK projeyi tekrar gündeme almış ve projeye ilgi duyan şirketlerle görüşmeye başlamıştır. Etibank tarafından yılda 2 milyon ton cevher işleyerek 1 milyon ton soda külü üretimini hedefleyen ve yaklaşık 350-400 milyon dolar civarında bir yatırımı gerektirecek olan projenin realizasyonu gerçekleştirmek üzere oluşturulacak "Ortak Girişim şirketleriyle (JVC)" ilgili olarak bir model geliştirilmiş ve bu görüşmelerde daha ziyade bu model müzakere edilmiştir.

Şubat 1991 yılında Beypazarı Trona Madenin'in "Madencilik Projesi" ile ilgili uluslararası bir ihaleye çıkılmış ve CDF (Fransız) MDPA (Fransız), Sofremines (Fransız) ve Teknomad (Türkiye) firmalarından oluşan konsorsiyum ihaleyi kazanmıştır. Bu kapsamda Konsorsiyum Beypazarı Trona Yatağı ile ilgili olarak gerekiyorsa ilave jeofizik ve sondaj çalışmalarında yaparak ya-

tağı en ince ayrıntılarına kadar tüm özellikleriyle tesbit edecek, üretime geçildiğinde uygulanmak üzere bir madencilik planı hazırlayacak ve kullanılması en uygun olacak olan maden metodu ile gerekli ekipman spesifikasyonları ve yatırım tutarını belirleyecek bir çalışma yapacaktır. Bu çalışma Ağustos 1992'de tamamlanmıştır.

Bu çalışmalar devam ederken ETİBANK yabancı şirketlerle tekrar görüşmeye başlamıştır. Bu dönem içinde FMC, Solvay (Belçika), BHP-UTAH, Rhone-Poulenc, Tenneco ve Türkiye'den de Türkiye Şişe Cam, Demir Export, STFA gibi yerli firmalarla görüşmeler yapılmıştır.

Yabancı firmalar ile görüşmeler Kasım 1991 tarihinde tamamlanmış ve 2 aday firma (Solvay ve FMC) son seçim için değerlendirilmiş ve nihai karar için ocak 1992 de HDTM, DPT, ETKB ve Maden Dairesi'ne bilgi vermek ve onay almak üzere ETİBANK müracatlarda bulunmuştur.

1991 Kasım'da Türkiye'de iktidar el değiştirmiş ve Süleyman DEMİREL Başbakan olmuştur. Sayın Başbakan basına verdiği beyanatlar da Türkiye'yi kurtaracak olan 5 projeden birisinin trona projesi olacağını basına deklare etmiştir.

Kasım 1992'de ETKB ETİBANK'a "JV" (ortak girişim) modelinden vazgeçerek yeni önerilen "Nihai Ürünlerin Paylaşımı" modeline göre ihaleye çıkılarak 60 gün içinde firma belirlenmesi ETKB'nin yazısında belirtilmiştir. Bunun üzerine ETİBANK yönetimi Kasım 1992'de ihale kararı almış ve Ocak 93'te dokümanları firmalara gönderilmiş ve Şubat 93'te yani 1 ay içinde firmaların teklif vermesi istenmiştir.

TEKLİF İSTENEN FİRMALAR

FMC	ABD
Solvay	Belçika
BHP-Utah	ABD
Rhone Poulenc	Fransa
General Chemical	ABD
North American Chemical	ABD
ElfAquitane/Atochem	Fransa
Penrice	Avustralya

Ancak bu firmaların hiç biri yeni modele "Nihai Ürün Paylaşımı" olumlu teklif vermemişlerdir. Yeni modelin özelliği: Bu modelle daha önce oluşturulan ETİBANK JVC katılımı A.Ş. modelinden tamamen vazgeçilmekte yatırım ve işletmeciliğin tamamı yabancı sermayece yerine getirilmekte, ruhsat sahibi ETİBANK'a ürün veya

nakit olarak ödemede bulunmaktadır. Türk özel teşebbüsünün adı da modelde yer almamaktadır. Şubat 93'te hiç bir olumlu teklifin alınamaması üzerine projenin yürütümü ve firma seçimi için IFC firması ile 24.02.1993 tarihinde müşavirlik anlaşması imzalanmış ve yine bir ihale süreci başlatılmıştır.

IFC (Müşavir Firma) ile yapılan anlaşmaya göre:

- Genel Teklif Alma çatisının oluşturulması ve teklif alma mektubunun hazırlanması, aday firmalara gönderilmesi, cevapların değerlendirilmesi süre: 5 ay 100.000 \$/ay toplam 500.000\$

- Aday firmalarla görüşme ve prensip anlaşmasının hazırlanarak seçilen firma ile imzalanması, seçilen firmaca fizibilite etüdünün yapılması, süre 4-6 ay toplam 600.000 \$

- Ayrıca sözleşme gereği IFC firmasının seyahat harcamaları fatura mukabili ödenecektir.

IFC firması Trona projesinin 1983-1986 dönemleri arasındaki (JVC modeli) yürütümünde işletmeye geçildiğinde % 10 ortak olabilecek, projeye kredi verebilecek şekilde katılıyordu, Yeni model de ise yabancı sermaye şirketlerinin projeye katılımının sağlanması, yatırım, işletme ve işin yürütümü anlaşmalarının hazırlanması, hizmetleri için projeye dahil olmuştur.

IFC firması, ETİBANK adına yeni teklif alma mektuplarını 1 Mayıs 1993 tarihinde firmalara yolamış ve Temmuz 93 sonu itibari ile teklif vermelerini istemiştir. Temmuz 93 sonunda RTZ (U.S. Borax'ın şirketi bor konusunda ETİBANK'ın dünya pazarlarındaki rakibi) ve FMC Türkiyeden de Demir Export A.Ş. teklif vermiştir.

ETİBANK Ağustos 93'te bir müzakere ekibi kurmuştur. Bu arada IFC'nin önerisi üzerine ETİBANK anlaşma metinlerinin hazırlanması ve hukuki müşavirlik için White and Case (ABD) Avukatlık bürosu ile anlaşma yapmıştır. Mart 94'te RTZ ve FMC nihai tekliflerini vermiştir. ETİBANK teklifleri değerlendirmiş ve konuyu ETKB'ye aktarmıştır.

Bu arada SOLVAY (Belçika) Firması ABD'de doğal soda yatağı satın almıştır.

RTZ ve FMC tekliflerinde

1- 3213 Sayılı Maden Kanunu'nun 49. maddesinde değişiklik yapılarak 1985'ten önce ruhsata bağlanan ve 2840 Sayılı kanuna bağlı Trona yataklarının da bu kanuna dahil edilmesi,

2- Yatırımcı ile yapılacak Saha Kira sözleşmesi hakkında Maden Sicil Kütüğüne Meşruhat verilmesi

3- Maden Ruhsat süresinin projenin ömrü kadar uzatılması,

Konularının öncelikle çözülmesini istemişlerdir.

Trona cevherinin ETİBANK'ın talebi doğrultusunda Şubat 1994'te 3971 Sayılı kanunla 2840 Sayılı kanun dışında bırakılarak maden işletmesinin 3. şahıslar tarafından yapılmasına imkan sağlanmıştır.

Firmalardan ETKB'nin yeniden değerlendirme önerisiyle Şubat 1995'te revize teklifler istendi ancak herhangi bir değişiklik olmadığı saptandı.

24 Aralık 1995 seçimleri nedeniyle proje ve çalışmalar askıda kaldı. Koalisyonlar kuruluna karda bu konu yeniden gündeme gelmedi. Ancak RTZ ve FMC projeye ilgilerinin devam ettiğini bildirdiler.

Refah-Yol Koalisyonu kurulduktan sonra yeni hükümet yatırım için firmalarla görüşmeye gerek olmadığından yola çıkarak yatırımı tek başına ETİBANK'ın yapmasına karar verdi. Ancak Firmalarda açık kapı bırakarak gelmek isteyenlerin açık olduğu belirtildi.

Proje Özellikleri

1- Yılda 2 milyon ton ham cevher işlenerek 1 milyon ton/yıl soda külü elde edilecek.

2-Yatırım süresi 3 yıl olacak ve 10.11.1999'da bitecek.

3- Kuyu açılacak

4- Yeraltı madenciligi uygulanacak

5- Üretilen ürün öncelikle Avrupa ve iç pazara satılacak

EKSİKLİKLER

1- CDF ve Teknomad'a yaptırılan çalışmada üretim ile ilgili teknik detay çalışmalar eksik, ETİBANK ne kadar zamanda bitirir.

2- 6 m çapında kuyu (2 adet) açılacak, kuyu yerlerinin tam tesbiti sağlıklı bir şekilde yapılmalı,.

3-Kuyuların teknik detayları çıkarılmalı, kuyu açımı için ihaleye çıkılacak ancak kuyu teknik detayları tamamlanmalı,

4- Yeraltı üretim metodu ile ilgili planlanmış üretim detayları hazırlanmalı,

5- Sahada yatağın üstünde 2 tane büyük su rezervuarı var, trona suya hassas bir cevher, bu so-

runun nasıl çözüleceği açıklığa kavuşturulmalı,

6- Cevherin satış yapılacak limanlara nakliyesi ile ilgili problem çözülmeli.

7- Parasal kaynak belli değil. Başbakan finans edileceğini söylüyor ancak kaynak nereden sağlanacak? (Yaklaşık 350-400 Milyon doları)

8-Ürün nasıl pazarlanacak, pazara nasıl gi-

Proje denilen zamanda gerçekleşirse ülke için yararlı bir proje. İşletilebilir rezerv 150 milyon ton civarında şu anda Dünya fiyatları Bulk 100-110 dolar, torbalı 150-170 dolar üretim maliyeti kabaca 60-70 doları bulacak.

rilecek, plan ve programı* çözülmeli,

9- Türkiye Pazarı için Şişe Cam kendi üretiyor ve ihraç ediyor, bu problem olabilir. Şişe Cam Mersindeki tesisi için Teşvik aldı, fabrikasını modernize edecek.

Odamızın yıllardır bir an önce işletmeye alınmasını istediği Trona cevheri için, gerekli kaynağın temini yanısıra kapsamlı bir fizibilite ve üretim projesi hazırlanarak hayata geçirilmesi ülkemiz açısından yararlı olacaktır. Bu proje Odamız tarafından yakından takip edilmektedir.

Yıllarca savsaklanan bu kaynağın ciddi bir mühendislik çalışması sonucunda ekonomimize kazandırılması Odamızın da desteğini bulacaktır.

MTA'nın 1979 yılında bulduğu trona yatağında onlarca mühendis yüzlerce işçi çalışmıştır. Bu yatak MTA'nın bulup ortaya çıkardığı bir kaynaktır. Kişilere ya da kişiye mal edilmesi diğer çalışanlara, emeği geçenlere haksızlık olacaktır düşüncesindeyiz.

BEYPAZARI TRONA TESİSLERİNİN TEMELİ ATILDI.

Başbakan Sayın Necmettin Erbakan ABD'den sonra dünyanın en zengin trona (doğal soda) rezervlerine sahip bulunan Ankara-Beypazarı trona tesislerinin temelini attı. Madencilikten sorumlu Devlet Bakanı Teoman Rıza Güneri, gerekli finansmanın tamamının ETİBANK Madencilik Genel Müdürlüğü'nce karşılanacağını ve tesisin yapımının da ETİBANK tarafından gerçekleştirileceğini bildirdi.

3 yıl içerisinde işletmeye açılması planlanan tesis için 350 milyar dolar yatırım yapılacak. Tesislerde yılda 1 milyon ton soda külü üretileceğini bildirildi. Tesislerden yılda 175-180 milyon dolar brüt satış hasılatı sağlanacağı ve tam kapasiteye geçtiğinde ise 1000 kişiye iş imkanı yaratacağı bildirildi.

ESKİŞEHİR'DE ÜYE TOPLANTISI YAPILDI.

Eskişehir'de yapılan üye toplantısında Prof.Dr.Hüseyin Özdağ İl Temsilciliği'ne seçildi. Toplantıya Oda Merkezi'nden Dr.Bülent Şentürk katıldı. Toplantıda önce Ahmet Şekerci söz alarak geçmişin bir değerlendirmesini yaparak, üç dönemdir temsilci olduğunu yani kana ihtiyaç olduğunu belirtti. İl temsilciliğimizin Eskişehir İKK'ya ve Eskişehir Demokrasi Platformu'na katılarak yaptığı çalışmalarını anlattı. Daha sonra oybirliğiyle Prof.Dr.Hüseyin Özdağ İl Temsilciliği'ne seçildi. Maden Kanunu'ndan, Oda Yayın Kurulu'nun işleyişine kadar birçok konunun tartışıldığı toplantı önerilerle sona erdi.